

“Min ljuva ungdomstid” Del 3

Jag har med glädje konstaterat at mina tidigare små artiklar i RöstångaBygden rönt ett stort intresse hos både läsare från min “egen tid”, men även yngre och många har kommit med frågor om tider, och platser för olika händelser.

En återkommande undran från barnbarn är: Farfar / Morfar, vad gjorde ni egentligen när du var liten? Jag brukar sammanfatta det så här: Försök att tänka er att det fanns inte TV, inte Mobil i alla dess former, inte datorer med Internet och facebook m.m. Inte något av allt detta behövdes för att styra oss till vad vi skulle satsa oss med. I viss mån blev det styrning av föräldrarna som bestämde att du skall göra det eller så och så.

Självklart visste vi inte så mycket om världen “utanför vår egen”. Men behövde vi det? - Vi uppfann själva vad som skulle ske med lekar och allt annat och det är just detta som gett mej alla dessa fantastiska minnen att tänka tillbaka på.

Jag tycker vi börjar med ett, det var en lek som kallades “sparka burken” Det gick till så här att vi befann oss alla, tjejer och grabbar, det kunde vara 10-15 st. på en gårdsplan och där placerades en plåtburk. Sedan valdes en ut till att vakta denna. Övriga skulle då springa och gömma sig och den här vaktaren skulle leta upp dem, en och en. Det var ett stort område, vi höll till på alla tre gårdarna i Härsnäs by. Fick vaktare då syn på någon så sprang han till burken och trampade på den och skrek namnet på den upphittade. Denne var då tagen och fick ställa sig i burkens bo. Nu var det så att kunde någon utan att bli tagen, hinna fram till burken och sparka undan denna, då blev alla i boet fria och kunde gömma sig igen. Vi gömde oss i stallen hos kor eller hästar, på logen med halmbalar eller bland höbalar, hos grisarna, ja, t.o.m. i hönshuset. Det var inte konstigt att Alfred Olsson, han ägde en av gårdarna, kom ut en kväll, när vi lekte som allra värst, och talade om för oss att ta det lite lugnt. Vi skulle tänka på att djuren, och då särskilt hästarna som arbetat hårt hela dagen behövde vila på kvällen. Vi grabbar var väl inte så snälla precis när vi gömde oss bland hästarna, för dit vågade knappast flickorna gå in. Men det var så att tjejerna var alltid två att vakta och leta upp. Vad jag minns var det aldrig något förbud att leka på gårdarna.

Indianer och vita.

Det var en annan av våra vilda lekar. Den kunde börja på lördagseftermiddagen efter skolan slutat. Då samlades vi i någon av skogarna och delade upp oss i två läger Ett med indianer och “Gula Handen” i spetsen och ett med t-ex. “Buffalo Bill” som var vita. Sedan var det till att börja bygga “hydda” som då var en hel del tjocka pinnar resta mot varandra så att det bildades ett indiantält. Det kläddes med ris och mossor. Och inne i det var granris som golv. Vapen måste tillverkas om det inte redan var gjorda. Det var pilbågar och pistoler. Allt gjordes av trä efter bästa förmåga, tjejerna fick vi hjälpa lite grand. När allt var klart då var det ofta mörkt och vi gjorde oss klara för att övernatta, inte flickorna för dom föredrog att sova hemma. Det kunde vara nog så spännande under natten, räven ylade och en uggle kunde ge konstiga ljud ifrån sig och skogsmöss prasslade sidan om där man låg.

Nästa morgon det var då striderna skulle utkämpas. Nu gällde det att ta reda på var motståndarna hade sitt läger. Det som var toppen av all djärvhet, det var om någon kunde ta sig dit och kanske riva deras “hydda”, då var en stor del av striden vunnen. Det var kanske lite väl riskfyllt när det sköts med pilar mot varandra, men reglerna var självklara, aldrig för närma, och var man “skjuten”, då fick man återvända till lägret. Ja, så kunde det pågå en hel dag och vid kväll då kunde det säkert räknas tvåsiffrigt i antal km. man sprungit kors och tvärs i skogarna. Vad man åt?, jo kanske en bit stekt fläsk som var med hemifrån och så drack man vatten ur en bäck, allt på indianvis.

Jag måste berätta vad som kan inträffa; Jag hade som idol, och vars roll jag gärna tog på mej vid våra lekar, det var “Sheriffen i Tombstone”, Wyatt Earp. Ända tills följande inträffade. Min far hade i sin ungdom köpt en sporttidning som hette Swing och handlade mycket om boxning, dessa sparade tidningar läste jag om och om igen. Jag kunde allt om många boxare från 1920-talet. Om Jack Dempsey, Gene Tunney, Max Schmeling, Jack Sharkey och just den sistnämnde var en av mina favoriter som i en match om världsmästerskapet blivit diskvalificerad av domaren och jag tyckte det var så orättvist. Och än värre blev det när det framkom att domare i matchen var ingen mindre än Wyatt Earp. Från den dagen jag läst

Wyatt Earp vid 33-års ålder.

Född 1848 i Illinois. Earp var sheriff i den lilla staden Tombstone i Arizona. Även känd som hasardspelare, buf-feljägare, salongägare och guldgruvarbetare. Wyatt blev allmänt känd i och med revolverstriden vid O.K.Corrall tillsammans med två av sina bröder. Denna händelse och Wyatt själv blev omskriven i böcker och senare gjordes flera filmer. Trots att Earp var med i flertalet skottlossningar undkom han alltid helt oskadd. Han avled 80 år gammal i Los Angeles 1929.

detta, växlade jag till en annan idol. Men tidningen Swing som min far väl förvarat, dem hade jag mycket glädje av, och som far brukade säga, bara läs, så övar du dej i läsning och stavning på samma gång.

Sommarkoloni i Vejbystrand.

På sommarlov 1945 då var jag tio år och åkte till Vejbystrand och var på koloni i nästan 5 veckor. Det var Onsjö Härad som tillsammans med Röda Korset drev en sommarlovskoloni för barn inom Onsjö Härad. Strax efter skolavslutningen åkte jag och några kamrater från Röstånga och Billinge tåg till Ängelholm och sedan buss till Vejbystrand och så var vi där vid ett stort långt brunt hus med stora vita grindar med text och rött kors på. På långsidan av huset var det en lång öppen veranda och där var det alltid servering av mat och dryck utom vid dåligt väder, då var det inomhus. Vi var ca

30 barn i åldern 7-14 år och blev placerade i sovsalar med egen säng och ett litet skåp.

Det var en Föreståndarinna och tre "systrar", detta var i regel sjuksköterskor under utbildning, som "skötte om oss" Det var ganska sträng disciplin man fick veta vad som skulle göras och inte göras. Jag tyckte mycket om kollo och var där under flera sommarlov.

Så här såg en vanlig dag ut: Kl. 07,00 var det uppstigning, tvättning (i kallt vatten) och påklädning. Sängen skulle bäddas och det skulle var snyggt. Någon syster kom in och tittade på alla bäddar, någon fick bädda om, men när alla var klara tog vi plats vid långbord på verandan och där var det en tallrik havregrynsgröt med en klick sirap i mitten, ett glas mjölk och en vetebulle. Alla skulle äta upp vad man fick, ibland kunde det dröja ganska länge innan alla var klara så att vi fick lämna bordet. Efter detta var det till att med hjälp av räfsa och korgar, snygga till på hela gårdsplanen och den var inte liten. Det var där vi spelade fotboll och gungade och alla andra lekar förekom.

Kl. 10,00 var det uppställning på två led och under sång marscherade vi mot havet, ungefär en km. Detta med att bada i salta böljor var just en av de stora anledningarna att jag frivilligt vistades på "kollo" Det var annat än hemma i gamla Härnsnäsbadet.

Kl.12,00 var vi tillbaka och då var det middagsmål. Det kunde vara bruna böror med fläsk eller Kålsoppa, maten var alltid bra och god tyckte jag, men andra hade en annan uppfattning.

Kl. 12,45 tog vi plats i våra sängar (ovanpå) för nu var det en timmes middagsvila med fördragna gardiner och under absolut tystnad. Sedan blev det tid för lite lek till 14,30, då var det tid för ett glas mjölk och två vetebullar på matplatsen, och kl.15,00 avmarsch till havet och bad.

Kl. 18,00 var det kvällsmat bestående av en mugg med chokladmjölk. Smörgås, grovt bröd med ost och en med fint bröd och hackade grönsaker t.ex. Efter detta var det "fri timme" då kunde man vara i samlings salen och lyssna till systrarna som alltid hade något skoj på gång, eller roa sig själv. Kl. 20,30 var det tid att krypa ner under filten i sin säng och kl. 21.00 skulle det var tyst och släckt.

Detta var en vanlig vardag, men på söndagar var det alltid ordnat mycket skoj. Som att spela fotbollsmatch mot någon av övriga kolonier som fanns i närheten. Det var Falun-kolonin, Björnekulla och många andra. Vid andra tillfäl-

Onsjökolonien 1945. Jag längst t.h. i främre ledet.

len kunde vi vara i Italienska ängen och leka en stor del av dagen.

En "högtidsdag" inträffade under hela 5-veckors vistelsen och det var en söndag då våra föräldrar fick besöka oss mellan kl. 10,00-15,00. Detta medförde visserligen ett stort arbete för våra "systrar" som bestod i att trösta gråtande barn, då främst flickorna, när klockan slog tre och grindarna stängdes bakom föräldrarna.

En av mina vistelser i Vejbystrand föranledde mej att i skolan skriva en uppsats och denna tyckte min lärarinna var så bra att den läste hon upp, men efteråt förmanade hon och sade att vi skall nog inte skicka Leif till Vejbystrand fler gånger, därför han kommer nog bara ihåg alla roliga episoder misstänker jag. Jag kunde kanske hålla med henne till en viss del.

En oväntad upplevelse

Nu är jag hemma, sommarlov och lek är det som gäller. Tidigt en vacker söndagsmorgon 1945 beger jag mej till Pålsagården, denna är sterbhus till Christianssons gård, det är där några av mina bästa kamrater, Lille-Bror och Hasse bor. Fadern heter Karl Johansson och det är honom jag möter när jag kommer in på gården. Just då var vårt förhållande det bästa och han hälsar med; Jaså är det du som kommer? Ja, blir mitt svar vi ska ut i skogen och leka. Kom in ska du få frukost vi sitter och

äter. Jag tar plats vid det stora runda bordet i köket. Där sitter Kalle, Bertil, Lille-Bror, Hasse, Alvar, mor Ellen och så då Karl. Alla äter under tystnad och när vi är färdiga så reser sig Karl, det tackas för maten på sedvanligt vis och så säger han, Ja nu skall vi ut på "stora stycket" och hacka betor och så pekar han på mej med orden, det är lika bra att du följer med. Nu tycker kanske någon att jag skulle sagt att du kan hacka dina betor själv, men så enkelt var det inte, därför att detta hade fört med sig att vårt goda förhållande hade klippts av och jag hade inte kunnat visa mej i Pålsagården mer det året. Det var bara till att ta skeden i vackrer hand. Vi kröp alla i betestycket hela dagen i gassande sol. Lite fika blev det vid middagstid och kl. sex på kvällen då var jag hemma. Mor och far sitter i köket med mat. Mors fråga blir naturligtvis: Var har du hållit hus hela dagen? Svar; jag har varit ute på "stora stycket" och hackat betor med Karl Johansson. Det var bra gjort sade far, nu kom du lagom till kvällsmat. Så enkelt var det. Men i fortsättningen var jag lite bättre förberedd på Karl Johanssons överraskningar.

Grävlingjakt.

I Uggeröd vid Söderåsens fot ligger en vacker dalgång, som på gammalt Härsnäs-språk alltid kallats "Ularedalen" och vid denna var i min ungdom en stor granskog och i denna fanns

det en massa grävlinggryt. Det hade vid olika tillfällen lockat oss med att försöka fånga en sådan best. Sagt och gjort, jag, Tor och Lille-Bror satte i gång förberedelser för detta. En vacker kväll med månsken var tiden inne. Vi samlades hemma hos mej, far såg att något var på gång och undrade vad som stod på. Vi skall ut i skogen för att fånga en grävling. Fars kommentar blev direkt: ni vet väl vad som gäller vid möte med sådana farliga djur, då måste man ha knäckebröd i stövelskaften för om dom biter så släpper dom inte taget förrän det knakar. Mor gav oss motvilligt lite torrt bröd och knäckebröd. Vi gav oss iväg till Ularedalen, mörkt som i en säck, nu var det stora moln som skymde månen, klockan var närmare midnatt, för det var just vid den tiden grävlingarna gav sig ut på jakt. Vi hittade ett stort gryt med en rejäl öppning. Månen tittade fram ibland och vi hade gjort en stor lassoögla på ett rep som vi lade över öppningen. Vi väntade, tysta som möss och tiden gick, många

konstiga ljud hördes från olika håll i skogen. Tor var inte riktigt i vår ålder så han kände sig inte så väl till mods, som han hade trott. Men så plötsligt känner jag något vid min fot och sakta tar jag ficklampan och tänder den. En stor grävling står där, Lille-Bror och Tor flyger upp, jag tappar ficklampan men vi hör hur ett antal grävlingar far ner i olika grythål, det hade säker varit 5-6 stycken runt omkring oss. Jag hittar ficklampan och repet och med språng ger vi oss iväg från platsen. Vi tyckte nog att granskogen var ganska stor innan vi hittade våra cyklar och begav oss hem. Far vaknade då jag kom in i huset och han steg upp lite yrvaket och frågade: Nå hur många tog ni? Inga, blev svaret, dom låg och sov alla. Ja, det är nog bäst att du gör också, ni får försöka en annan gång.

Minnesanteckningar i oktober 2012 av Leif Persson